

PRESBITER

„Az egyház egyedül
abból él, hogy Megváltó
Ura naponta elhívja,
hordozza, vigasztalja,
vezeti...”
(Düsseldorfi tételek, 1933)

A MAGYAR REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVETSÉG LAPJA

XII. évfolyam 5. szám

BUDAPEST

2003. szeptember-október

**Kövesdi Kiss Ferenc
köszöntése**
(6. oldal)

**7. Orsz. Konferencia
állásfoglalása**
(8-9. oldal)

**Az egyetemalapító
végakarata**
(12. oldal)

Isten nagy dolgokra képes gyenge eszközökkel is...

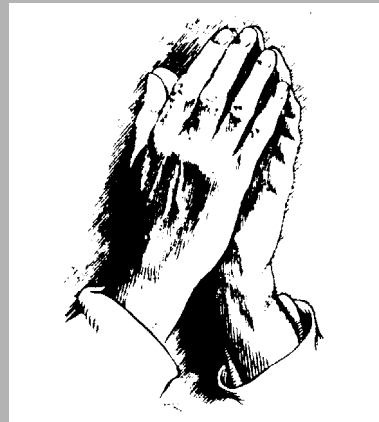
A levelező Kálvin

Reformátorunk közel 1200 ránk maradt leveléből nagyszabású, európai-keresztyén személyiség vonásai rajzolódnak ki. Mindegy, hogy egyházfókkal, királynőkkel vagy királyokkal, reformátor társaival vagy kollégáival, esetenként üldözött honfitársaival vált levelet, hangja tiszteletudóan érvelő. Isten és az örökkévalóság szempontjából igyekszik hatni levelezőpartnerére: hol a Bibliáról ír, hol gyakorlati tanácsokat ad a keresztyén életvitelhez, hol lelkigondozóként igyekszik Krisztushoz vezetni partnerét. Máskor Isten eleve elrendelő akaratának megismerésére hív, s bizonyossá teszi a levél fogadóját az Istennek tetsző élet értéke felől. Szeretettel int is, ha kell. S ha arra gondolunk, hogy a napi küzdelmek közepette vetette papírra vagy diktálta le leveleit, nem

győzzük csodálni érzelmi fegyelmességét, érvelésének logikáját. Wittenberg, Zürich, Basel, Strassburg, Anglia, Skócia, Lengyelország reformátoraival rendszeres levelezést folytat, különösen is az 1550-es évek táján fellángolt Úrvacsora-tannal kapcsolatos nézeteltérések hozzák tűzbe. Luther támadta Zwingli tanítását, Kálvin pedig igyekezett a későbbi megegyezési próbálkozások előtt nyitva tartani a kaput.

Igaz, akkor is voltak levélkézbesítési problémák, nem csak a mai Magyar Postánál. Így járt az a levél is, amit 1545 januárjában küldött Kálvin **Luthernek Wittenbergbe**, de Melancthonon keresztül, aki félt a címzettnek átadni azt. Ebben a német reformá-

(Folytatás a 2. oldalon)

Ima reformáció napjára

Mennyei Édesatyánk az Úr Jézus Krisztusban!

*Te ragyogtattad fel a reformációban
szent evangéliumodat. Mi azonban ön-
igazultan és vitatkozva oly gyakran ve-
tünk árnyékokat ügyedre. A reformáció-
ban nagy éhséget támasztottál szent
Igéd után. Mi pedig oly sokszor hagytuk
használaton kívül szent Igéd energia-
forrását. Uram, mindenek és mindenki
felett csak Téged szabadna tisztelni,
imádni és félni. Mi mégis oly sokszor
imádunk evilági hatalmakat és szemé-
lyeket, szívünk, érzelmeink bálványait,
pedig nem találunk náluk biztonságot
és megnyugvást. Urunk, éppen ezért
meghajtjuk térdünket Előtted, s valljuk:
vétkezünk ellened, egymás és önma-
gunk ellen gondolatban, szóban és cse-
lekedetben. De elébed járulunk nagy
bizalommal, reménykedünk irgalmas
igazságszolgáltatásodban, hogy megiga-
zátod, megszenteled életünket. Uram, ir-
galmazz, Te reformáld ma is egyházadat,
s kezd el rajtam. Szent Fiadnak, a mi
Megváltó Urunknak érdeméért. Amen.*

Az 50 éves Kálvin

Thomas Cranmer

(Folytatás az 1. oldalról)

tort igen nagy tisztességben részesíti, amikor a megszólításban ezt írja: „A keresztyén egyház legkiválóbb pásztorának, D. Luther Mártonnak, legtisztelendő atyámnak! Légy üdvözölve mindenekelőtt!... Bárcsak Hozzád tudnék repülni, hogy élvezhessek néhány órát a jelenlétben. Ami azonban a földön nem lehetséges, arra, amint remélem, minél előbb, Isten Országában bizonyára sor kerül!”.

A canterbury érsekkel, **Thomas Cranmerrel** is vált pár levelet. Az érsek volt az, aki a pápai szent joggal szemben nemzeti, angol bíróság felállításával döntött bizonyos kérdésekben, például a házassági elválás kérdésében. Így vált lehetővé VIII. Henrik angol király elválása Boleyn Annától. Az érsek jelentős személyisége volt az Anglikán Egyháznak, ő fogalmazta meg a közös imádságos könyvet (Common prayer book), s állította össze a 42 artikulusból álló hitvallást is. Ebben az Úrvacsora-tan egészen Kálvin álláspontjához hasonlít. Kálvin lelkesen üdvözli egy **összprotestáns zsinat** tervét. Cranmert azonban 1553 elején letartóztatják, majd március 22-én Londonban kivégzik. Reformátorunk 1552 áprilisában keltezett levelében így ír: „Bárcsak elérhetéd, hogy egy bizonyos helyen a legfontosabb egyházak tudós és komoly férfiai összejöhetnének, hogy a hit egyes tételeit szorgalmasan megvitathatnák, s az utánunk következő nemzedékeknek a biztos tanítást minden közös kérdésben megahyhatnánk!”

Különösen is odafigyelt azokra, akik **protestáns hitük miatt szenvedtek súlyos üldözést, börtönt, halálos ítéletet**. 1553 április végén küld levelet annak a hét későbbi protestáns mártírnak, akik közül öten teológus diákok voltak, egy pék és a hetedik szintén egyetemista. Ajkukon zsoltárokkal merültek bele a máglya lobogó lángjaiba. „Ha

Kálvin barátja, Farel

meg kell lennie, Isten a ti véretekkel is elpescsételi az igazságot, ezért ebben a hitben kérésüljete a végre, s kérjétek Őt, hogy mindig alázatosan maradjatok meg az Ő jótetszésében... A ti fogságotok híressé lett, annál inkább fog visszhangot kiváltani halálotok híre, amit Isten nevének dicséretére vállaltok... Mennyei Atyánk eddig is sokszor megmutatta, hogy ereje hatalmasan munkálkodik bennetek, s bizonyosak lehetünk abban, hogy minden a javunkat veszünk ettől a világtól, nem valamilyen ismeretlen utazásba kezdünk, hanem Atyánk vár reánk, mint gyermekeire a mennyben, s mi Őhöz érkezzünk meg” – biztatta Kálvin a halálba készülöket.

Franciaországot lángba borította az a hír, amikor 1557. szeptember 4-én Párizsban a protestáns istentiszteletet a rendőrség feloszlatta. A 200 résztvevő között **idősebb asszonyok** is voltak, akiket szintén börtönbe vetettek. Kálvin erre szeptember 16-án bátorító levelet írt nekik: „Igen szeretett Nővéreim, egyáltalán nem csodálkozom, ha ti ezeknek a szenvedéseknek a hatására fájdalmas lélekkel vagytok... Hiszen még ha a férfiak is elgyengülnek és könnyen összezavarodnak a szenvedések hatására, mennyivel inkább van ez így nálatok, a női természetéből adódóan. De Isten, aki a törekeny cserépedényben is hatalmasan működik, erejét, övéinek gyengeségekor még inkább megbizonyítja. Ezért kell mindig is Őhöz menekülni... Ő nagy dolgokra képes gyenge eszközökkel is! S közben ismerjétek fel a nagy tisztességet, amit Ő irántatok megbizonyít, ezért hát bízzátok magatokat teljesen az Ő vezetésére, mert bizonyos, hogy van hatalma megtartani az életeteket, ha Ő fel akar Titeket használni valami célból”.

Jellemző reformátorunk Krisztustól kapott lelki erejére, hogy még halálos ágyán is leveleket fogalmazott. 1564. május 27-én, este 20 óra tájban bekövetkezett halála előtt jó három héttel diktálta le utolsó – ránk maradt – levelét. Ezt **Farelhez**, Neuchatel református lelkészéhez írta. Az akkor már nyolcvan éves Farel a levél vétele után személyes búcsúra Genfbe ment. Kálvin szavai barátiak, és megrendítő helyzetében is a hit derűjét és bizonyosságát sugárzóak voltak a levélben: „Élj jól, legjobb, legkiválóbb testvérem. És ha Isten akarja, s Te túlélsz engem, élj szoros barátságunk emlékével a szívedben, ami az egyháznak hasznos, a mennyekben pedig gyümölcsöző lehet. Ne okoz magadnak semmiféle fáradságot miattam. Már csak lihegni tudok, s állhatatosan várom a pillanatot, amikor lélegzetem eláll. Nekem elég annyi, hogy Krisztusban élek és halok meg, Aki felettébb nagy nyereség az övéinek mind életükben, mind halálukban. Még egyszer: élj boldogan, a testvéreiddel együtt!”.

Dr. Békefy Lajos

Az Ige körül

A bővelkedő szeretet

Filippi 1,1-11

Az apostol a levelét fogságából írta. Hálaadással, és örömmel teli ez a levél. Hála van a szívében, mert: „közösséget vállaltatok a Krisztus evangéliumáért már az első naptól fogva mind a mai napig” (5)

Az evangélium szó magyarra fordítása egyaránt jelenti a Krisztusról szóló jó hírt, örömhírt, örömmüzenetet. Az üdvösségről szóló ígéretet. Istennek a világgal való megbékéléséről szóló jó hírt. Az örömmel, a jó hírek a közzétételét. Ez a jelentésgazdagság mutatja, hogy számos elem csak személyesen, névre szóló üzenetként ragadható meg. Az evangéliummal való közösségvállalás Krisztus befogadásával veszi kezdetét.

A filippibeli az első naptól úgy vállalt közösséget az evangéliummal, hogy az életre szóló döntésük volt, és nem átmeneti fellángolásuk. Az apostol azért ad halát, mert nemcsak elfogadták, hanem meg is maradtak benne.

Az evangéliumban élés, örvendező létet jelent. Isten hozzánk szóló szavának az elfogadását. Isten hozzánk szóló szava életet, és az új életformára való aktivizálást is jelent. Az evangélium nemcsak szó, hanem a bennünk élő örömmüzenetnek a továbbítása is. A békesség örömmel betöltve fordulhatunk azokhoz, akik még nem fogadták be az evangéliumot. Békességben, örömben élés számunkra az öröm máshoz való eljuttatásának a kényszerét is jelenti. A békesség azonban nem másokkal megosztott, hanem másoknak átadott békesség. Engedem, hogy kiáradjon belőlem. Nem vagyok képes magamban visszatartani. Szólni kell róla. Vinni kell „felsaruzva lábatokat a békesség evangéliumának hirdetésével” (Ef 6,15)

Az evangéliummal vállalt közösség mozgásba hoz. Eközben tapasztalható, hogy nem szűkül le a másokhoz szóban

eljuttatott bizonyágtételre. Az evangélium hordozása során engedjük szemünk megnyílását, hogy láthassuk – a bennünket is hordozó – hatalmas erőt, Aki segít, erősít bennünket bizonyágtételünkben. Fogásában is boldog reménységgel írja Pál, hogy „aki elkezdte benneteket, el is végzi a Krisztus Jézus napjára”. (6) Isten Lelke befejezi, amit elkezd. Nem hagyja abba, elkezdett munkáját teljessé, befejezetté teszi.

A véghezvitel a szeretet kibontakozó gazdagságával megy végbe. Az apostol azért imádkozik, hogy a gyülekezetben „a szeretet egyre inkább gazdagodjék”. A szeretet bővelkedő, vagyis meghalad egy meghatározott mértéket, azon túlrad. Hogyan válhat a szeretet bővelkedően túláradóvá? Úgy, hogy túllépi a magunk emelte korlátokat. Gyakran a szeretet gazdagságának a kiadását mi a hitelenségünkkel korlátozzuk. Mondjuk: erre a reménytelen esetre már nem lesz elegendő a szeretet. Erre a másik esetre már nem is alkalmazhatjuk a szeretetet. Ezek szegényítik a szeretet lehetőségét. A szeretet gazdagodása, bővelkedése, nem elméleti kategória, hanem alkalmazási lehetőség. A szeretet a mindennapokban történő alkalmazásával növelhető. Ennek során dőlnek le, tűnnek el a szeretet áramlásába állított vélt, vagy valós korlátok. Tovább lehet, sőt kell növelni, mert a szeretet gazdagsága nem ismer elért eredményt, hanem újabb lehetőségek felé tör. A bővelkedő szeretet nem az elért eredményekre, hanem a további lehetőségekre tekint. A szeretet nem minden irányba szétterülően árad, hanem az „ismeret és a megértés” gátjai között hőmpolyogva áramlik. Isten szeretete az Igén keresztül jut el hozzánk, válik megismertté és megértetté. Az Igén keresztül ismerhető fel, és érthető meg az Úr szándéka. Ennek birtokában válhat rajtunk keresztül alkalmazott szeretetté. A felismert és megértett szeretet képes alkalmazott, cselekvő szeretetté válni. Ezért fontos, hogy Isten olvasott és hallott szava megismert és megértett üzenetté váljék bennünk. A napközben sokat forgatott Ige teheti érthetővé Urunk szavát.

A megismert és megértett Ige elsősorban azt árasza el, aki a nap folyamán forgatja magába. Szinte megrágja, ízlelgeti, hogy ízének minden gazdagsága sajátjává váljék, és gazdagodjék általa. Csakhogy a szeretet gazdagsága nem tartható meg bennünk. Bővelkedő, ezért mások felé árad. Nem viseli el a magunk támasztotta akadályt. Nem lehet belső szobánkba bezárkózva kisajátítani önmagunk számára,

mert nem vagyunk képesek annak teljeségét egyedül befogadni. Minthogy bővelkedő, ezért több, mint amit abból a magunk céljaira fel tudnánk használni. Másoknak kell átadni. Bővelkedő, mert minél többet adunk másoknak, annál több marad meg a magunk számára. Nem viseli el a mi korlátunkat, mert az egész mindenségnek a betöltésére képes. Ne elégedjünk meg egy hallott, vagy olvasott, de meg nem ismert és meg nem értett Igével. Imádkozunk, hogy az abban foglalt szeretet egyre inkább gazdagodjék, bővelkedjék bennünk, és általunk másokban.

Dr. Cseh Lajos

Kedves Főszerkesztő Testvérem!

Egy kicsit megkésve, de remélem, még időben küldöm beszámolómat a 2003. május 17-én Egerben, a Kálvin-házban megtartott presbiteri csendesnapról.

A jelenléti ív alapján 36 fő résztvételével nagyon áldott néhány órát tölthetünk együtt. A megnyitó áhítatot *Anda Tibor*, a noszvaji gyülekezet újonnan megválasztott lelképásztora végezte „A Szentlélek munkálkodása a világban” címmel. Ezt követte *dr. Kádár Zsolt* előadása „A Református Egyházunk küldetése, feladatai, különös tekintettel a választások után” címmel. Hangsúlyozta, hogy egyházunknak etikus, önmagunkkal szemben is kritikus, konstruktív presbiterekre van szüksége. Ugyanez vonatkozik a felső vezetésre is.

Ezt követte *Szabó Kálmán* területi titkár beszámolója a Szövetség munkájáról, valamint ismertette, hogyan képzeljük el beindítani a presbiterképzést területünkön.

A szünetben az egeri gyülekezet vendégszeretettel élvezhettük, melyet ezúton is hálásan köszönünk.

A szünet után hozzászólások következtek: *Pintér Elemér*, szervezetünk volt elnöke, egyházmegyei világi főjegyző kiemelte, hogy a presbiter munkatársa, és nem alárendeltje a lelképásztornak. Ki kell használni a megnyíló ajtókat.

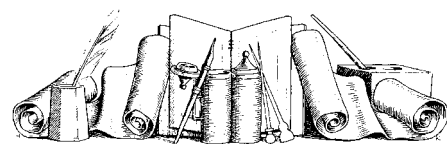
Dr. Kádár Zsolt esperes kérdőre vonta a vezetőséget, hogy az Országos Szövetség miért nem oszt a költségvetésből a területi szervezeteknek is?

Együttlétünket *Pintér Elemér* imádsága zárta.

Testvéri köszöntéssel:

Szabó Kálmán

Mónosbél, 2003. július 22.

Keletkezéstörténet

Márk írása szerinti evangélium

Márk, mint az őskeresztény gyülekezet tagja, Jeruzsálemben rendszeresen találkozott a gyülekezet vezetőivel. Péter lelki gyermekének tekintette (1Péter 5,13). Az apostolt tolmácsként kísérte el Rómába. Pál missziói útjának egy szakaszán Barnabással együtt vett részt. Élete az evangélium hirdetéséhez kapcsolódott.

Krisztus utáni első időben, az összejövetelen az Úr szavait, tetteit előszóban ismételték. Ennek során állandóultak a tartalmi elemek. Ezek egy része Jézus tetteire és élettörténetére korlátozódott. Más része a tanításait foglalta magába. Gyakori hivatkozás olvasható Eusebiusra, aki szerint arra kérték Márkot, írja le Péternek, előszóban elmondott szavait. Márk ennek eleget tett, és a Pétertől hallottakat olyan elevenen írta meg, hogy az olvasókban azt a benyomást keltette, mintha maguk is élőben hallhatták volna.

Márk volt az első, aki az addig élő szóval terjesztett evangéliumot könyvbe foglalta össze. Írását – Mátéval ellentétben, aki a teljes jézusi életet és tanítást igyekezett megírni – az jellemzi, hogy Jézusnak csak néhány beszédét, azt is lerövidítve adja közre. Ebben belefoglalja a hallgatóság kérdéseit, és az ellenfelek a szavait. Arra törekedett, hogy Jézus igehirdetésében és működésében az üdvösséget hozó Istent jelenítse meg. Ugyanakkor Pál igehirdetésének hatására Jézust valóságos emberként mutatta be, akit Jeruzsálemben kivégeztek. Halálával és feltámadásával azonban az örökélet reménységével ajándékozta meg övéit. Nagyobb terjedelmet biztosít Jézus életének és cselekedeteinek a bemutatására. A könyv első olvasóihoz, a római pogány keresztényekhez Jézus életének és cselekedeteinek a megjelenítése közelebb volt, mint tanításai. Jézusnak Isten Fia névvel történő elnevezése is könnyebben tette befogadhatóvá, mint a zsidókeresztények között elterjedt Messiás elnevezés.

Az evangéliumot Jézus halála és feltámadása, a passió felől visszafelé tekintve írja meg. Egyes értékelések szerint Márk evangéliuma „részletes bevezetéssel ellátott szenvedéstörténet”. A kereszt kerül az evangélium középpontjába.

Az evangélium felosztása.

1. Az őszövetségi ígéretek beteljesülése. 1,1-1,13
2. Jézus működése Galileában. 1,14-8,26
3. Jézus útja Jeruzsálembé. 8,27-10,52
4. Jézus vitái, beszédei ellenségeivel. 11-13
5. Jézus passiója. 14-16

Cs. L.

Élő egyház

„Hét Határos” presbiteri konferencia Vérteskethelyen

A Közelebb Egymáshoz Alapítvány szervezésében ebben az évben is megrendeztük a Hét Határ terjesztési körzetébe tartozó gyülekezetek presbitereinek a találkozóját.

Szeptember 7-én délután, a vérteskethelyi gyülekezet tagjai várták nagy szeretettel az érkező presbitereket, előadókat, és érdeklődőket. Különös jelentőséget ad a hely megválasztása ennek a konferenciának, hiszen a környék legkisebb gyülekezete vállalkozott az esemény megrendezésére. A jól sikerült vendéglátással bizonyították azt, hogy egy kis gyülekezet is képes arra, hogy egy 150 fős konferenciát megrendezzen.

A konferencia istentisztelettel kezdődött, melyen Isten Igéjét Gerecsei Zsolt lelkipásztor hirdette. Az igehirdetést követően Egri Gábor gondnok köszöntötte presbitertársait, egyben megköszönte, hogy ilyen sokan megtisztelték kis gyülekezetüket.

Az egyházközség történetét Gecse Béla presbiter mondta el, s egyben vázolta, milyen feladatok állnak még a közeljövőben a gyülekezet előtt.

A gyülekezet hittanosainak rövid műsora következett, amely után közös énekléssel fejeződött be a találkozó első része.

Zsoldos Gábor, a Tatai Református Egyházmege esperese köszöntötte a megjelenteket, immár természetesnek véve a Hét Határos gyülekezetek megszólítást. Elismerését fejezte ki azért a munkáért, melyet ezek a kis gyülekezetek együtt, összefogva végeznek. Előadásában tájékoztatást adott az egyházmege jelenlegi helyzetéről. Számokat, adatokat ismertetett arról, hogy hányan is vagyunk az egyházmegejében.

Számos feladatra hívta fel a jelenlévők figyelmét, s egyben kiemelte azt a felelősséget, mely ma egy presbiterre vár, mert őt állni kevés. Dolgozni és építeni kell a gyülekezeteket, és ez a lelkész vezetésével a legfontosabb feladat.

A program második pontjaként a Presbiteri Szövetség missziói titkára, Mikó László adott tájékoztatást a szövetségről, a szövetség munkájáról, és arról, hogyan tudnak segítséget nyújtani a presbitereknek. Bemutatta kiadványait, melyek mindegyike a presbiterképzésben ad fontos segítséget. Hiszen nagyon fontos a képzés, mert nem elég ha valakit megválasztanak a tisztségre, a presbiterséget ki kell tanulni.

A szövetség nem kíván beleszólni a gyülekezetek életébe, de szeretné összehangolni azok munkáját, mozgósítani a közös célok megvalósítása irányába. A közös cél mi lehetne más, mint az evangélium hirdetése, a lelki élet megerősítése. A mai kihívásoknak, csak egy lélekben megerősödött presbitérium tud megfelelni. Őt állni a mai világban, csak lélekben megerősödvé, tudatilag kiművelve lehet.

A „Hét Határ” gyülekezeteinek különös adottsága, hogy a Zsinatban mind világi, mind lelkési oldalról van képviselője. Szűcs Attila világi, és Szemeti Ferenc lelkési képviselő beszámolóját hallgatták meg a résztvevők.

A Közelebb Egymáshoz Alapítvány feladatai közt szerepel – a Hét Határ újság kiadásán túl, különböző irodalmi kiadványok megjelentetése is. Erre az alkalomra készült el a Tatai Református Egyházmege Tanulmányi Füzetének második kötete, melyet mi szerkesztettünk és gondoztuk kiadását. Valamint ezen a napon került bemutatásra Szíjj Ferenc etei presbiter *Túl a Kárpáton* című könyve, mely az *Ötvenhatról* másképpen alcímet viseli.

Sajnos most is elmaradt az, amire pedig ezeket a konferenciákat építeni kellene, mégpedig a párbeszéd közös viselt dolgairól. Most azonban nem a rendezők, nem az előadók nem találtak közös hangot, hanem a résztvevő presbiterek – kimondom bátran – vagy mindenben egyetértettek az előadókkal, vagy érdektelenül szemlélték az eseményeket.

A tanulságokat levonva, meg kell állapítani: hiába jöttünk most is össze számmal, nem igazán beszéltünk meg sem-

mit közös dolgainkról. Nekünk, szervezőknek is alaposan át kell ezután gondolni, miről is szóljon egy ilyen konferencia, esetleg milyen más formában szervezzük meg ezeket a jövőben.

Túl ezeken a kritikai szavakon, melyet magam felé is megfogalmaztam, hálásan köszönjük a szervezőknek azt az áldozatos munkát, azt az odaadó szeretetet, amellyel bennünket vártak és fogadtak. Istennek legyen hála ezért az alkalomért, hiszen mintegy százötvenen összejöttünk az Ő nevében.

Bogáth István

***

Egyházmegei csendesnap Békésen

A presbiteri intézmény már az apostolok korában megvolt az egyházban. A „presbiter” görög szó, „vént” jelent, de nem feltétlenül korban, sokkal inkább hitben „idősebb” embert jelöl a kifejezés. A presbiter nem csupán az egyházközség gazdasági-igazgatási kérdésekben döntő képviselő-testületi tagja, hanem lelkimunkás, tanító, feddő munkát is ellátó személy – legalábbis így kellene lennie.

A Békési Egyházmege református presbiterei június 21-én Békésen, a templom hűvös falai között tartottak csendesnapot, amelyen értékes előadásokat hallgattak meg. Az egyházmege továbbképzést szervez presbitereinek, és ez a konferencia is ebbe a sorba illett. A 120 vendéget a gyülekezeti házban a gyülekezet asszonyai vendéglélték meg, a vendégek a Németh László Kollégiumban töltötték el ebédjüket.

A fél tízkor kezdődő rendezvényt áhítat (rövid istentisztelet) nyitotta meg, az igehirdetés szolgálatát Hegedűs István lelkipásztor végezte.

Az első előadást Csaholczi László békéscebái református lelkész tartotta a zsidó királyság koráról, a Királyok I. és II. könyve (Ószövetség) alapján. Az ábrával illusztrált előadás során, a hallgatók végig követték az eseményeket Salamon király trónra lépésétől, az ország kettészakadásán át az északi (Izrael) és a déli (Júda) királyság pusztulásáig. Bepillantást kaphattak a nép politikai és vallási életébe, látható lett az Úrtól való elfordulás. Izrael királya Is-

Aktív presbiterek

ten, de a nép látható királyt akart magának – és kapott is.

„Látogatás, lelkigondozás, diakonia” címmel tartott előadást *Tóth Márta*, aki Gyulán kórházi lelkész. Ő olyan témát hozott fel, amely minden élő gyülekezetben napirenden szerepel. A gyülekezet emberekből áll, akiknek jólesik betegség vagy nagy gond idején, ha meglátogatják. A lelkész olyan kérdésekre kereste a választ, mint:

– Hogyan néz ki egy látogatás? Mikor jut eszembe egy látogatás? Ki és mi tartalmaz fel egy látogatásra? Mik lehetnek az erősségeim a látogatásban? Milyen hibákat követnek el a látogatás során? Miben különbözik a lelkész és a gyülekezeti tag látogatása?

A gyakorlatias előadást egy szintén fontos téma követte: *dr. Sajti Edit* szarvasi háziorvos, a VI. parancsolatról osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel. A „Ne ölj!” nem csupán a közönséges gyilkosságra vonatkozik, hanem olyan önpusztításra is, mint a szenvedélybetegség, vagy az öngyilkosságra, de gyilkosság az abortusz és a kegyes halálnak nevezett euthanázia is. Életrontó hatással bír egymás megsértése és a politikai tömegmanipuláció is. Igen szomorú, hogy a tavalyi 95 600 szülésre 55 000 abortusz jutott Magyarországon. Évente ez a szám 50 milliót tesz ki a világon.

Az euthanáziával kapcsolatban a doktornő arra utalt, hogy a keresztény etika értelmében az Élet és Halál ura nem az ember, hanem a Teremtő. Aktív euthanázia helyett az aktív segítség lenne fontos.

A modern társadalomban nő az öngyilkosságok száma, a daganatos betegségek, a szív- és érrendszeri megbetegedések után az öngyilkosság a harmadik leggyakoribb halálok. Az öngyilkosság előjele a depresszió. Az ilyen beteggel törődni kell.

Az ebédet követően *Futó Zoltán*, a sarkad-újteleki református gyülekezet lelképásztora a magyar kereszténység történetéről beszélt a kezdetektől az 1514-ig terjedő időszakban. Szót ejtett a magyarok ősi hitvilágáról, arról, hogy miként ismerték meg a magyarok a kereszténységet, az állam- és egyházszervezésről, a középkori egyházi életről. Az ő előadása után a vendégek a négy elhangzott témához kapcsolódó szekciókban beszéltek át a hallottakat, majd az összegzésre és egy záró

áhitatra került sor, amit *Katona Gyula* lelkész tartott.

Mucsi András

***

Őszi presbiteri csendesnap a Vérteasajlán

A Szövetség vértesaljai területi szervezete az egyházmegye elnökségével közösen rendezte őszi presbiteri csendesnapját *Velenecén*, a *Timóteus Házban*, amely egyben a presbiterek képzési alkalmá is volt. A csendesnap központi témája az egyház anyagi élete, gazdálkodása volt.

A megnyitó áhítatot *Máté János* bicskei lelképásztor tartotta a *Galícia-beliekhez írott levél 6,7 verse* alapján. Az ige hármias üzenete arról szólt, hogy az egyházközség életében a vetés a költségvetés tervezése és elkészítése, az aratás az év végi számadás és utána lehet feltenni a kérdést, hogy mi marad számunkra. Legalább olyan fontos a lelki költségvetés, mint az anyagi, amelynek készítésekor Jézussal kell kapcsolatban lennünk. Hiába épül templom, gyülekezeti ház, ha nincs bennük tartalom, a Jézust kereső hívek sokasága. Ha nincs élő kapcsolat Istennel, akkor veszteséges a lelki költségvetés, és előbb-utóbb az anyagi is az lesz: nem lesz aratás.

Az áhítat után a területi szervezet elnöke köszöntötte a jelenlevőket, majd csendes percben emlékeztek *Magyary Bélára*, a korábbi egyházmegyei gondnokra, bicskei presbiterre, aki annak idején életre hívója, szervezője és szolgálattelvője volt a megyei presbiteri konferenciáknak.

Az egyházközség gazdálkodásának fontossága címmel *Kardos Ábel* lovasberényi lelképásztor szolgált előadással. Hangsúlyozta, hogy az egyházközség pénzgazdálkodásának tisztának kell lenni. Gyakorlati példákkal is bizonyította, hogy minden bevételről adjon nyugtát az egyházközség. Az egyházközség kiadásait is bizonylatokkal kell igazolni.

Az egyházközség pénzgazdálkodásával kapcsolatban elmondta, hogy a pénztárkönyvben mindennek szerepelni kell. Fontos, hogy a presbiterek tudjanak az egyházközség anyagi ügyeinek részleteiről is, mert csak így tudnak kielégítő feleletet ad-

ni a gyülekezet tagjai részéről feltett kérdésekre.

A presbiteri élet és a presbiter feladatai címmel *Novák János* zámolyi presbiter, egyházmegyei gondnok tartott előadást a *Mt 6,1-6 versek* alapján. Részletes tanítást adott az Istennek tetsző presbiteri életről, a kiválasztott és szolgálatra elhívott keresztyén ember ismertető jegyeiről.

Agyagási István sárbogárdi lelképásztor egyháztörténeti előadásában a skolasztikusokról és misztikusokról tanított és a Kr. u. 1000–1226-ig terjedő időszak meghatározó egyháztörténeti személyeit és eseményeit ismertette.

Az őszi csendesnap úrvacsorai istentisztelettel zárult. Az *Igét Szabó Péter* esperes hirdette a *Jn 6,1-15* alapján.

Az úrvacsora után imaközösségben maradtak együtt a jelenlévők, megköszönve a kapott áldásokat. A szolgálóknak a területi szervezet elnöke mondott köszönetet, a szolgatársak szívére helyezve a *Kol 4,2 és 17 vers* Igéit.

Kovács Béla

Ma az egyház

kétségbeesett állapotban van. Kifosztottan, szétszórtnan, minden oldalról szorongatva, szétmorzsolódva, alétlan fekszik. Mi a teendő ilyen sok és ilyen nagy félelmek közepette? Meg kell ragadnunk ezeket az ígéreteket, és hinnünk kell, hogy Isten mégis megtartja egyházát. Bár a test szét van szórva, darabokra van szaggatva, Istennek mégsem esik neheze a Lelke által a tagokat újra egyesíteni.

Kálvin

Üzenet

Augusztus 30-án, a tiszakécskei templomban tartott országos tanévnyitó istentisztelet keretében adta át Bölcskei Gusztáv püspök, a Zsinat elnöke a Makkai Sándor-díjat a Kárpát-medence legidősebb aktív presbiterének: Kövesdi Kiss Ferenc nyug. lévita tanítónak.

Az ünnepelt 1934 óta megszakítás nélkül presbiter. Hozzátehetjük: pihenés nélküli aktív presbiter. Életútját és sokoldalú tevékenységét a „Presbiter” előző számában ismertettük. Különböző lapok és fórumok köszöntötték 90. születésnapján. Volt, aki a „Mezőség apostolának” nevezte, más a „szórványmisszió prófétája” címet adományozta neki, a marosvásárhelyi Népujság pedig az egyetlen „összmagyarként” tartotta számon.

Hol helyezzük el Kiss Ferenc életművét a magyar nép életében? Ami mezőségi, fél-évszázados szolgálatát és kutatásait illeti, Domokos Pál Péterrel rokoníthatjuk, aki a moldvai csángó magyarok körében végzett nagy jelentőségű missziót. Ami egyházunk történelmét illeti, Sztárai Mihály bizonyára testvérének fogadná. Ő reménységet vitt a török által megszállt területen sýnylódó népének. Kiss Ferenc önmeghatározása szerint „reménységdajkáló”. Mára több tucat fiatal formált „reménységdajkálónak”. Ami pedig „összmagyar” voltát illeti, névrokonával, Misztótfalusi Kis Miklóssal emlegethetjük. Amaz előd így írta be énekeskönyvébe nevét:

„Kis Miklós nagy Kálvinista”. Közös nevezőjük: „...megmutatom, hogy egy szegény legénynek szíves devótiója többet térszen, mint egy országnak ímmel-ámmal való igyekezete.”

A laudációt követően – bár templomban szokatlan a vastaps, de a jelenlevő nagyszámú ifjúság ószinte tiszteletét fejezte ki – vehette át az ünnepelt az évenként egyszer, egy határon túli pedagógusnak adható kitüntetését. Az ünnepély után, országos tanári értekezlet elején szólhatott kollégáihoz. Mit üzen utódainak? A szigorú magyar arcok 2-3 perc után derűt sugároztak. Tud a magyar is „EU-kompatibilis” lenni, ha alkalmat kap rá... Mindenesetre az örök szórványtanító nem bús nemzet napszámosa, hanem szüntelen „reménységdajkáló”.

A kitüntetéssel együtt kapott hatalmas virágcsokor másnap Makkai Sándor püspök sírjára került a budapesti Fiumei úti temetőben.

Mit üzen Kiss Ferenc a Magyar Presbiteri

Szövetség örökös tiszteletbeli tagja a Kárpát-medence mintegy 30 000 presbiterének? Ugyanazt, amivel egykor Pál apostol búcsúzott az efézusi presbiterektől: „Viseljete gondot magatokra, és az egész nyájra, melyben a Szentlélek titeket vigyázókká tett...” (Ap Csel 20,28.)

Bölcskei Gusztáv zsinati elnök átadja a Makkai Sándor díjat Kövesdi Kiss Ferencnek

Mindenekelőtt önmagára viseljen gondot annak érdekében, hogy közéleti hivatásának a lehető legjobban tudjon eleget tenni. A fogyó erőket az imádság és az Igében való elmélyedés pótolja. „Édesapám – aki tizenegyünket nevelt – példát adott erre. Falusi gazdálkodó lévén a hajnali munkák után, borotválkozást követően rendelkezett néhány perc szabadidővel. Ilyenkor a törülközővel betakarta arcát. Ekkor édesanyánk csendre intette a gyermekesereget. „Legyetek csendben, mert édesapátok imádkozik!” Szombat esténként megvoltak a család egészének áhítatos alkalmai. A vasárnap pedig Isten házáé volt.”

A presbiternek számos társa és lelkipásztora is van. A velük ápolt kapcsolatra is vonatkozik a „vigyázatok magatokra” – s egymásra – apostoli buzdítás. Ez nemcsak azt jelenti, hogy egymás között ne engedjenek ellentéteket burjánzani (presbiter-pártok!), de egymást támogatva, biztatva építsék Isten országát. Esetenként 10-20, vagy

éppen sok száz református gyermek és felnőtt üdve bízott reájuk! Azt is tudniok kell, hogy az eklézsia mérhetetlenül nagyobb a lelkészi hivatalnál. Falutáblától falutábláig terjed. A távolabbi szórványok és tanyák gondja is az övék. A presbiteri szolgálat kiterjed minden falus félre. S nemcsak a szoroson vett lelki életi, hanem a község életének minden ténye hatáskörükbe tartozik! – „Marosvásárhely főterén egy ismeretlen ismerős jelentősebb összeget nyomott a kezembe a mezőségi szórványmisszió javára. Nyomban továbbállt. Mi legyen ezen nem túl nagy, de mégis számottevő összeggel? Eszembe jutott az egyik mezőségi faluban élő 14 gyermekes család. Elutaztam hozzájuk, s kiderült, hogy éppen előző héten kapcsolták ki házukból az áramot, mert nem tudtak fizetni. Elmentem lelkészükhöz a pénzzel. Rendezte a számlát, és kapcsoltsa vissza az áramot. Javasoltam – mivel éppen 12 tagú a presbitérium –, hogy mindegyikük vállaljon egy hónapot, amikor ő rendezi az illető család számláját. Végülis bűn elnézni, hogy egy szépszámu magyar család hátrányos helyzetbe kerül...”

A presbiter egyházközségével együtt az egyházmegye tagja. „A nagyobb eklézsia presbitériuma legyen segítségére a kisebbnek, vagy éppen szórványnak. Ezt tette a mezőpaniti presbitérium. Megtűdtek, hogy tőlük mintegy 70 kilométerre összeomlófélben van egy négyszáz éves templom. Hajdan 300 lélek tartozott a götzi eklézsiahoz. Basta generális martalócai lemészárolták az egész falu magyar lakosságát. Ma két-három magyar református él ott. A panitaiak megmentették az enyészettől az ősi szenthajlékot. Már „csak” a berendezés van hátra. Alkalmassá teszik körzeti egyházi találkozó céljára. S azt remélik, hogy a zsol-tárhang visszavonzza azokat, akik a sok évtizedes árvaság idején elszoktak Isten Házától.”

Minden presbiter keresse a konferenciák adta lehetőségek útján a kapcsolatot a távolabbiakkal, hogy egymás hite által is épüljenek. S ne feledkezzenek meg lelkipásztoraik iránti felelősségükről sem. Sok szép tanítást adott Makkai Sándor erre vonatkozóan. Itt a krónikás közbeszól. Megemlíti, hogy volt egy német püspök, Vorwerknek hívták, aki egyik könyvének ezt a címet adta: „Üdvözülhet-e egy lelkipásztor?” Vigyáznunk kell egymásra.

Komoly kérdés, hogy miként tud egymásért élni a különböző országokba szakított

Üzenet

magyar reformátusság? „Meg kell tanulni valamennyi határon innen és túl élő presbiternek, hogy egy az Isten, egy a hit, és egy a keresztség. Ennek jegyében keressük egymást. Mi erdélyiek, várjuk a hazaiak kéznyújtását. A mieinknek is meg kell ezt tanulniuk. Az utcák nem egyirányúak. Mindkét irányban el kell indulni. Szép dolog az egységes liturgia. Fontos az egységes énekeskönyv. Szentírásunk mindig is egy volt. Ámde nem szabad elfeledkezni a lélek egységéről. Ápolni kell a kapcsolatokat. Mezőségi fiatalokkal már öt alkalommal – egy-egy autóbuzsnyi csoporttal – voltunk Budapesten, és az ország különböző tájain a kőbányai egyházközség vendégeként. Nem csak látni mentünk, de szolgálni. Ennek következtében a Mezőség belsejében is rendszeresültek az ifjúsági és presbiter találkozók. (Ott néha nehezebb központibb fekvésű helyre eljutni, mint Budapestre...) A magyar szórányifjak közben egymással is megismerkedtek. Házasságok is születtek. Évenként, augusztus első vasárnapján már megszokottá vált a frátai egész napos találkozó. Erre az adott ihletést, hogy István király 1002-ben Kolozst, Dobókát és Frátát megyeszékhelynek minősítette. (Frátán ma alig néhány magyar család él...) Távollabb élő szórányihívek itt találkozhatnak távolabbi rokonaikkal.”

Mindent egybevetve, minden presbiter felelős minden presbiterért. S minden presbitérium sokat tehet a másikért.

Feljegyezte:
P. V.

Kövesdi Kiss Ferenc

Szeretettől készítsd a világ kenyerét!

Minden munkádat csak szeretettel végezd!
Tupír idegszállal mért sokkozni mérged?
Sose kezdj munkához bimbó-parázs nélkül,
Jó magvetés-termés... szeretettől készülsz.

Élet-iskolában pezsdül-forr a munka.
Újra kezdi százszor az, aki megunta.
Lángol, lelkesedik, meg-megáll, fellobban,
Pipacs-pír-versenyláz bódít – nem elszórtan.

Türelemmel ápolod a tudás csíráit.
Szeretettől szépül az élet, s virágzik.
Zsörtölésből remény nem nő... csak remegés.
Szeretettől készítsd a világ kenyerét.

Egyetlen embert,

egyetlen keresztyént sem lebet, s ezért nem is szabad igazán életének látbató, külső, mások számára valamennyire észlelt formája után megítélni! A keresztyén élet ugyanis nem csupa kegyesség, hanem kedvessé válás, nem egészség, hanem gyógyulás, nem megérkezés, hanem úton járás, nem nyugalom, hanem a békesség begyakorlása és gyakorlása, azaz továbbadása. Még nem vagyunk keresztyének, de kezdünk azzá válni. Még nem történt meg, de már elkezdődött. Még nem vagyunk a célban, csak az út elején. Még nem csupa tökély minden, de már elindult valami...

(Luther Márton)

Tanuljunk gyorsan (újra) „reformátusul” (5.)

EGYHÁZI SZEMÉLY – VILÁGI SZEMÉLY

Ha a papír zavarában restelkedni tudna, akkor ugyancsak elpirulnának a különböző egyházi gyűlésekre szólító meghívók. Nemkülönböztetve a szavazólapok. Ilyeneket olvasunk: „lelkészi jegyző”, „világi jegyző”, „lelkészi tag”, „világi tag” stb. Mi a zavaró?

A lelkészi tag nem világi ember? – A világi tag nem lelki ember? Nemcsak nyelvérzékünk, de református mivoltunk is berzenkedik a következtelen és pongyola szóhasználat ellen.

Ennek az az előzménye, hogy a feudális társadalom három rendet ismert: 1. ordo clericalis (papok), 2. a laikusok (a köznép) és 3. a status religiosus, azaz a szerzetesi közösségek tagjai. A római katolikus kánonjog ma is így fogalmaz. A Reformáció előtt a lakosság legalább 15%-át kitevő klerikusok rendkívüli privilégiumokat élveztek. Ha egy klerikus főbenjáró vétséget követett el, csak bonyolult eljárás után volt bíróság elé állítható. (Pl. így jutott az ország földbirtokainak egyhatoda, 1 millió hold Bakócz Tamás esztergomi érsek magántulajdonába. Mintegy ötven főembert végeztetett ki, vagy tett földönfutóvá.) Elődje a hét (hetes) esztendősi Estei Hypolit érsek „működésével” rokonsága szintén egymillió hold földdel alapozta meg az Esterházy-család hatalmát.

Ezért is volt sürgetően szükség a Reformációra. A Szentírás alapján megszüntette az ilyesféle rendeket, s a hozzájuk fűződő privilégiumokat. A Reformáció – ahol véres eszközökkel nem verték le – megújította a társadalmat.

Mindezt tudva, feudális időköt idéznek az ilyesféle elnevezések: „világi tanácsos”, „egyházi tanácsos” stb. Szükség van a paritás jelzésére. (Inkább az egyetemességet kellene jelezni.) Ha egy kicsit módosítva a sorrenden először írjuk azt hogy „tag”, „jegyző”, „tanácsos” és második helyen – ha szükséges – hozzátesszük: „lelkészi”, megszűnik a feudális beütés látszata. (Egyébként a „paritásra” kár hivatkozni, mert ilyen valójában nincs. Ugyanis ugyanolyan számú képviselő képvisel másfél millió reformátust és ugyanannyi 1000 lelkészt...)

Az „egyházi személy” kifejezés pedig az általános sajtóból lopakodott be belső szóhasználatunkba. Kicsoda az egyházi személy? Az, akinek munkaadója valamilyen egyházi szervezet: gépkocsivezető, házmester, kertész stb., vagy az, aki imádsággal kezdi minden napját, bármely vállalatnál gépkocsivezető, házmester, kertész?

Olyan kifejezéseknek pedig mondjunk végleg búcsút (egyházi lapban olvastuk!), mint pl. „a rangos egyházi méltóság ragyogó beszéde...”.

Állásfoglalás

Derűs pillanatok

A Magyar Református Presbiteri Szövetség 2003. szeptember 3-6. között tartotta 7. Országos Konferenciáját, a Sion Hegye Konferenciatelepen, ahol elfogadták ezt az állásfoglalást. A konferencia a korábbi konferenciák felépítésének megfelelően egyrészt a nagy vacsora példázatát tanulmányozta (Luk 14,15-24), illetve az ebből következő gyakorlati feladatokat: missziói küldetésünk teljesítését sajátos etnikai és vallási körülmények között, illetve az ebbéli, a munkában ránk leselkedő veszélyeket.

A konferenciát *Balla Tibor*, a Szövetség tiszteletbeli elnöke nyitotta meg, majd a három napon Igével szolgált:

- *Ablonczy Zsolt*, Budapest-Kispest Központi-,
- *Bacskaai Bálint*, budapest-józsefvárosi-,
- *Schaller Tamás*, monor-nagytemplomi-,
- *Szűcs Endre*, dédestapolcsányi-,
- *Tariska Zoltán*, péceli lelkipásztor, előadással szolgált:
- *Dr. Benke László*, miskolc-tetemvári presbiter,
- *Csákány Istvánné Sebor Adrienne*, lelkipásztor,
- *Dr. Erdélyi Judit*, a budapest-pasaréti gyülekezet tagja,
- *Sípos Ete Álmos*, budapest-nagyvárad téri lelkipásztor,
- *D. Szabó Dániel*, a Presbiteri Szövetség elnöke,
- *Victorné Erdős Eszter*, lelkipásztor, bizonyágtétellel szolgált:
- *Lakatos Gabriella*, lelkipásztor,

- *Széles Lajos*, debrecen-mester utcai presbiter,

- *Vándor Gyuláné*, a budapest-kispest központi gyülekezet tagja.

Az imaközösségeket Igével bevezette *Mikó László*, a Presbiteri Szövetség missziói titkára. A konferencia örömmel állapítja meg, hogy 37 gyülekezetből 96-an vettek részt.

* * *

❶ A nagy vacsora példázatát tanulmányozva megtanultuk, hogy

- a vacsora készítője az Úr Isten mindenkit hív, akiket három csoportba lehet sorolni:
= azokat, akiket „hivatalosoknak” nevezhetünk,
= azok, akiket az útszélről, a kerítések mellől hívott el, tehát akik nem igazán „odaillokk”, de akiket az élet összetört,
= azok, akiket „nyitott kategóriának” nevezhetünk, vagy a költő szavaival akiket „csöndesen és váratlanul átölelt az Isten”.

Tehát nincs senki, akit ne hívna az Isten, de nem érdem a „hivatalosság”, de az összetörtség sem és nem dicsekedhet az sem, akit váratlanul ér utól az Isten.

A presbiter elhívott, „hivatalos”, mert azáltal, hogy minket presbiterré választottak, Isten bejelentette ránk igényét, még akkor is, ha mi ezt nem vettük még tudomásul, és azt hisszük, minket emberek választottak.

Éppen ezért nagyobb a felelősségünk, mint a másik két csoporté, és ezért jaj nekünk, ha gyenge emberi kifogásokkal kimentjük magunkat. Ha a most vásárolt szántóföldre hivatkozunk, akkor a munkánk, ha a hat iga ökörré, akkor a pénz, ha a nősülésre, akkor a család fontosabb számunkra, mint Jézus. Mindezek lehetnek fontosak, sőt kell, hogy fontosak legyenek, de ha nem Jézus Krisztus és az Ő megváltó munkája a legfontosabb, akkor a „ház ura” megharagszik és nem kóstolhatjuk meg az Ő vacsoráját.

Amikor a ház ura vendégül hív, akkor nem üzleti kapcsolatba akar velünk lépni, hanem viszonzás nélkül akar adni, akkor velünk terve van, az üdvösségünket tervezi.

A résztvevők csoportja

Állásfoglalás

A ház urának szolgálja van, akinek az a feladata, hogy ura parancsát engedelmesen teljesítse. Nem a szolgálta a fontos, hanem a cél, amit ura eltervezett. Még ebben a formában is Jézus Krisztus ad nekünk példát, mert „dicsőségéről lemondott, szolgálai formát vett fel, emberekhez lett hasonlónvá és magatartásában is embernek bizonyult; megalázta magát és engedelmessé lett mindhaláláig, mégpedig a kereszthaláláig.”

☛ A sajátos etnikai és vallási körülmények között végzett szolgálatunk keretében elsősorban a cigányság problémájával foglalkoztunk.

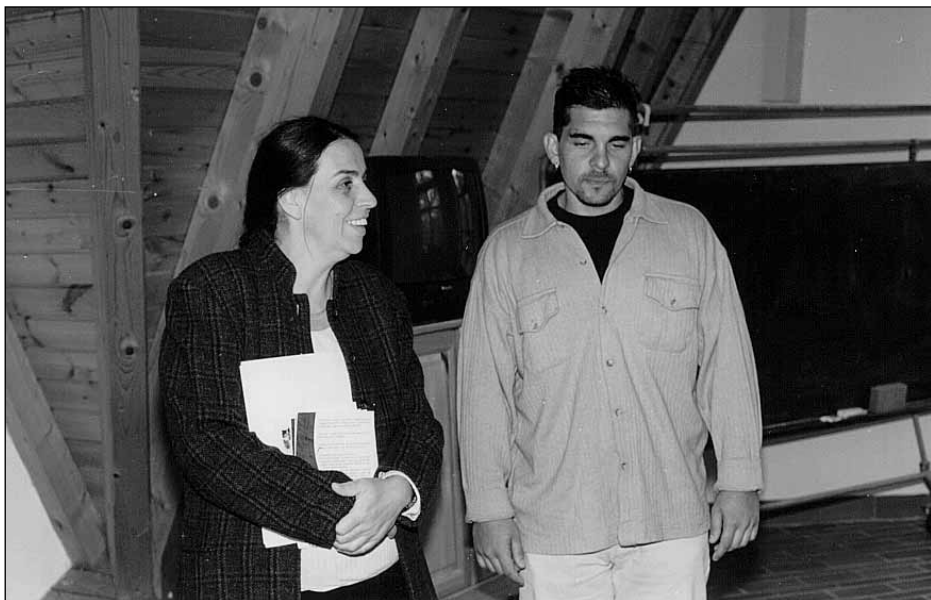
Megállapítottuk, hogy a bűn különböző módon rontotta meg a népek életét. Vannak népek, amelyek más népek fölé emelték, emelik magukat és ezzel okoznak világháborúkat és milliók pusztulását, más népeket a bűn szinte ember alatti életbe szorított, szorít és ezzel okoznak más népeknek – és önmaguknak is – károkat.

A cigánysághoz való viszonyunk ma a magyarság sorskérdésévé vált. Ezért ennek megoldása az egész magyar társadalomra háruló gond és feladat, amelyből egyházunknak is ki kell vennie a részét a maga sajátos ajándékai révén.

Ezért nagy örömmel fogadtuk a hírt, hogy Zsinatunk Missziói Osztálya a cigánymisszióba önálló munkatársat állított be, aki összefogja azokat az egyedi kezdeményezéseket, amelyek egyik-másik gyülekezetünkben e téren vannak. Szükségessé válik azonban a misszió egészére koncepciót kialakítani, mert egyházunk – más egyházakhoz képest is – nagy lemaradásban van.

Ennek az is az oka, hogy mi presbiterek sem ismertük fel ez irányú felelősségünket, és sokszor igen agresszív ellenérzések fogalmazódnak meg bennünk. Jóllehet ennek vannak tárgyi alapjai, de a missziói parancs nem tesz különbséget nép és nép között és – mint láttuk –, a ház ura a nagy vacsorára mindenkét vár: a szegényeket, a nyomorékokat, a sántákat, a vakokat, az úton járókat és a kerítéshez szorítottakat is. Az engedelmes szolgálta nem tehet köztük különbséget. Ahhoz, hogy a „nehéz vendégekhez” odaforduljunk, nagyon kell szeretni a ház urát, a mi Atyánkat. Enélkül valóban nem megy.

A Presbiteri Szövetség már második alkalommal foglalkozik a cigányság kérdésével (Sárospatak – 1999, és Tahí – 2003). Nyomatékosan kéri a gyülekezeteket, hogy missziói szolgálatukban törekedjenek arra, hogy a 2005. év végén esedékes presbiteri tisztújításon ne féljenek a presbiteri szolgáltra tör-

Victorné Erdős Eszter és egy „szabadult”

vényeink szerint alkalmas cigány presbitereket is választani, mert csak ez teremti meg a jogalapot arra, hogy egyházunktól minél több cigány, de legalább a cigánysághoz értő lelkipásztor képzését igényeljük. A Szövetség a maga lehetőségeivel már most is kész az egyház cigánymissziói koncepciójának kialakításában részt venni.

Mindezt azért is tartjuk szükségesnek, hogy a misszió mindenekelőtt való parancsán túl, az Úr Isten ne szégyenítse meg fogó nemzetünket azzal, hogy csak a cigányság révén maradhat meg.

Isten iránti hálával hallottunk arról a munkáról, amelyet egyházunk a kábítószerfüg-

gők rehabilitációja érdekében közel 20 éve folytat.

Megtanultuk, hogy a függőség kialakulásában legnagyobb szerepe a családi környezetnek van, de nem mellőzhető a genetikai örökség, a lakóhely és a társadalmi elfogadottság tényezője sem.

A függőség négy lépcsőben alakulhat ki:

a) A kipróbálás az elsődleges veszélyforrás. Ezért helytelen a Büntető Törvénykönyv legutóbbi módosítása.

b) Az újrahazsnálat, mely – a szertől függetlenül – lehet gyorsító a gátlások feloldására, vagy lassító („Ringasd el magad”) a szertelenség elviselésére. Itt lép be különösen a

Úrvacsoraosztás előtt

Állásfoglalás

közösség, az egyház, a gyülekezet felelősége.

c) A függőség kialakulása, amikor a szervezet egyre inkább hozzászokik a szerekhez.

d) A sikertelen leszokási kísérletek, amelynek során végül megváltozik a személyiség. A rehabilitáció során ezért a teljes személyiséget kell gyógyítani keresztyén programokkal (igehallgatás, megbeszélés, imádkozás), önségítő elemekkel, munkaterápiával és szakmai programokkal.

A konferencia imádkozik azokért, akik ezt a gyógyító munkát végzik, és munkájukra áldást kíván. Felhívja a presbitertársakat, hogy imádkozzanak ezért a szolgálatért, segítsék azt, de legfőképpen lehetőségeik szerint igyekezzenek megakadályozni, hogy valakinek erre a szolgálatra szüksége legyen.

Érdeklődéssel hallgattuk az egyre nagyobb számban köztünk élő, távolkeleti népekről szóló beszámolót azzal, hogy mostani látásunk szerint ez nem elsősorban a mi missziói területünk, mert a missziót ők a saját lelkipásztoraik útján végzik. Öröndetes, hogy ezt a szolgálatukat ismereteink szerint, az Ige példamutatón tisztá hirtetésével végzik.

3 Egyszerre missziói terület és veszélyforrás a nagy világvallások híveivel való kapcsolat. Ezek közül legnagyobb a nacionalizmussal párosult muzulmán vallás, amelynek hívei egyre nagyobb számban jelennek meg, illetve fognak megjelenni országunkban. Ma a Föld lakosainak 20%-a muzulmán, növekedésük évente 2,1%-ot tesz ki. Ennek oka a nagyobb szaporulat és az, hogy automatikusan muzulmánokká válnak a megszületett gyermekek. A világ keresztyéniségének növekedése csupán 1,3% évente, amelynek oka az is, hogy a gyermekek a keresztyén egyházak tagjává keresztesítés útján csak a szülők vagy egyes személyek szándéka alapján válnak. Ez a növekedés földrészenként igen eltérő, Európában a legalacsonyabb, Dél-Amerikában a legmagasabb. Az iszlám vallás maga is misszionáló, mégpedig agresszíven misszionáló vallás. Missziójuk fő célja ma az elkeresztényetlenedő Európa, ahol az „élvezet-vallásra” és nem a szolgáló, áldozatvállaló vallásra van igény.

A magát a végtelen türelem és harmónia vallásának valló buddhizmus is harcosokat nevel, magának a Dalai Lámának a kijelentése szerint, a „démoni szellemeknek” nevezett Ábrahám, Jézus és Mohamed követőivel szemben.

A keresztyéneknek más vallásokhoz való viszonyát ma három magatartás jellemzi:

a) Határozott, agresszív elutasítás, ami

ugyan bizonyos mértékig jogosnak tűnik, ha tudjuk, hogy 2001-ben 167 000 keresztyén halt mártírhalt muzulmán, hindu és buddhista többségű államokban. Ez az álláspont azonban nem a jézusi szereteten alapul. („Szeresd ellenségedet!”)

b) A tolerancia és a dialógus hangoztatása, amely azonban – ellentétben a dialógus evangéliumi értelmével – nem jut tovább a másik megértésén, de nem terjed ki a másik meggyőzésére. Kapcsolatokat keres, közös értékeket, de ez csak melegágya a szinkretizmusnak, a vallások keveredésének, valamilyen világvallás kialakításának.

c) A jézusi szereteten alapuló misszió, amely az Istennel való személyes kapcsolatunkból következő hitünk és megtapasztalásunk alapján mentő szeretettel fordul más vallású testvéreink felé.

A tolerancia és félreértelmezett dialógus elvén állók hite, és mások iránti szeretete hiányzik vagy gyenge. Van-e nekünk hitünk abban, hogy nincs másban boldogság és öröm, mint egyedül az üdvözítő Jézus Krisztusban és van-e felelős szeretetünk, hogy ezt másoknak hírül adjuk?

Mindez nem zárja ki, hogy egy-egy erkölcsi kérdésben ne lehetne azonos álláspontunk más vallásúakkal, ne tudnánk ezekben a kérdésekben velük együttműködni, mindig tudva azonban azt, hogy az erkölcsi bűnök csak következményei annak a bűnnek, hogy nem hiszünk Jézus Krisztusban.

4 Végül megismerkedtünk azokkal a veszélyforrásokkal, amelyek el akarnak téríteni az egyedüli lehetséges útról, mely Istenhez vezet és amely Jézus Krisztus. („Én vagyok az út...”)

Ilyen veszedelmet jelentenek a szekták, amelyek a Bibliához hozzátesznek, elvesznek belőle, vagy nem a teljes Szentírást tartják egyedüli zsinórmértéknek és a középpontban nem az áll, akiről az egész Szentírás közvetlenül vagy közvetve szól: Jézus Krisztusról.

Ma sokan nevezik magukat egyháznak, világi törvényeink által lehetővé téve, mert ez ma anyagi előnyökkel jár. Nekünk azonban fontos tudni, hogy egyház csak az lehet, ahol a legősibb hitvallással vallják: Jézus Krisztus Isten Fia, Megváltó.

A szekták és tévtanítások terjedését elősegítik a XXI. század emberének spiritualitás iránti igényei és az emberek rendelkezésére álló technikai eszközök.

Feladatunk e tekintetben: imádkozni, tanulni hitvallásainkat és – a szekták tagjait ebben követve – adakozni pénzünkkel, időnkkel, képességeinkkel.

A másik ilyen veszélyforrás a természetgyógyászat, illetve különösen is annak az alternatív medicinának vagy „úgynevezett természetgyógyászatnak” nevezett ága. A természetgyógyászat mai népszerűsége az ember saját testi egészségének bálványá emelésén alapul még akkor is, amikor annak „valódi természetgyógyászatnak” nevezhető ága jó kiegészítője a tudományos orvoslásnak. Megtévesztő, hogy a valóságos és az ún. természetgyógyászat között egy átmeneti zóna helyezkedik el, amelybe az éppen aktuális „csodaszerek” tartoznak, amelyek akár hasznosak is lehetnek, továbbá a „pénzhajtó” szerek, amelyek se nem ártnak, se nem használnak, de drágák, végül a homeopátia vagyis hasonszeri gyógymód, melynek minimális hasznosanyag tartalma lényegében hatástalan, ugyanakkor az ún. dinamizálási elv miatt spiritiszta háttérrel rendelkezik.

Az ún. természetgyógyászat körébe tartozik az akupunktúra, melynek tudományos vizsgálata csupán a fájdalomcsillapítást igazolta, az íriszdiagnosztika, a lazítás és különösen az energia-gyógymód, amelyek mind idegen szellemiségű háttérrel rendelkeznek, ugyanakkor minden tudományos bizonyítást nélkülöznek.

Mivel az Igéből tudjuk, hogy Istenhez csak Jézuson át vezet az út, így minden más kísérlet eredménytelen és olyan világba vezet, mely nem Istené, hanem a Sátáné.

Ezért a konferencia sajnálattal állapítja meg, hogy református hetilapban rendre olyan hirdetések jelennek meg, amelyek az említett negatív gyógymódokat propagálják. Ezt a konferencia résztvevői még akkor sem tudják elfogadni, ha a hirdetések tartalmáért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

5 A konferencia szükségesnek tartja továbbra is a presbiterek hitre segítségét, képzését és a gyülekezeti szolgálatban való cselekvő részvételüket. Ajánlja a presbitériumoknak, hogy használják fel ehhez a Szövetség konferenciáin 1999. óta kidolgozott ajánlásokat, amelyek a Presbiter c. folyóiratban mindig megjelentek.

6 A konferencia köszönetét fejezi ki az Igével, előadással és bizonyágtételével szolgálóknak szolgálatukért, a Presbiteri Szövetség munkatársainak a konferencia jó előkészítéséért és lebonyolításáért, a konferencia-telep munkatársainak az egyre szépülő és gondozott környezetért, a szíves vendéglátásért, mind a szállást, mind az ellátást tekintve. Életükre áldást kíván.

Tahi, 2003. szeptember 6.

Emlékezetes presbiterek

Mocsáry Lajos

(1826-1916)

Hogyan alakult volna Magyarország XX. századi történelme, ha egy adott pillanatban hallgattak volna Mocsáry Lajos intő szózatára? Tudjuk, hogy e kérdés ugyanolyan tudománytalan, mintha azt kérdeznők, mi lett volna Muhi, vagy Mohács nélkül? Az életet sem lehet újragondolni. A történelmet sem lehet megmásítani. Amikor Mocsáry Lajos presbiter elődünk nevével kapcsolatban tettük fel így a kérdést, inkább az ő elfeledett alakjára, pályájára szeretnénk felhívni a figyelmet.

Sokan kérdezhetik: ki volt Mocsáry Lajos? Hadd mondjuk el röviden: kortársai java Deák Ferenc és Kossuth Lajos méretű politikusként tartotta számon. Legalább olyan kiváló szónoknak tekintették, mint amilyen Kossuth volt. 1861-től fogva 31 éven át országgyűlési képviselő: Miskolc, Kecskemét, Kiskunhalas református magyarjai és Karánsebes orthodox románjai küldték az Országházba. Wesselényi Miklós tanítványaként a jobbagység és a nemzetiségek kérdésével foglalkozott a szabadságharc előtt és után. A Függetlenségi Párt megalapítója, első elnöke – majd száműzöttje...

A miskolci egyházközség főkurátora, az egyházmegye kurátora, a sárospataki kollégium algondnoka, s az akkoriban alakult Református Egyetemes Konvent tagja. Az Eger melletti Andornakon élt kicsiny szórványban, s itt fogadta az ország jeleseit. Mellesleg Borsod megye alispánja, Miskolc felvirágoztatója. Mindez már elegendő ok lenne arra, hogy számon tartuk nevét. Tucatnyi műve és sok száz jelentős cikke szinte kivétel nélkül a nemzetiségek ügyében érvel.

Mivel a Felvidéken született, szlovákok gyermekeivel együtt nevelkedett. Így jól tudta, hogy melyek az együttélés és egymásért élés szabályai. Nem csoda, ha szlovák, szerb, román „nacionalisták” barátjukat, jóakarójukat látták benne. Életművének kiváló ismerője, nyugalmazásáig Andornakon kezdve az Egervölgy hűséges lelkipásztora, Denke Gergely írja a Hon-

ismeret 2001/6. számában Mocsáryra emlékezve: „Ő olyan méltányos nemzetiségi politikát kívánt megvalósítani, amely szerint a történeti Magyarország állami egységének megőrzése mellett viszonylag messzemenő közigazgatási és kulturális, nyelvi engedményekre lett volna képes.”

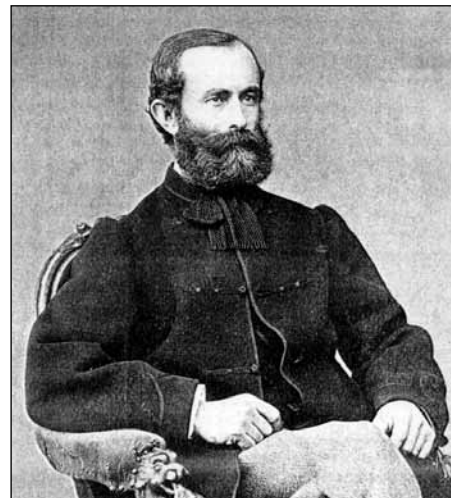
A Révai Nagylexikon pedig így értékeli: „A nemzetiségi kérdést, mint ideológus tisztán humanitárius és demokratikus – mint gyakorlati politikus pedig közigazgatási problémának tartotta.”

Jelképes, hogy – bár valamivel idősebb volt – Ferenc Józseffel egy évben hunyt el. Egész életében az osztrák-magyar dualizmus megszüntetésén fáradozott, mivel az vesztébe rántja Magyarországot. Ő a kárpát-medencei népek konföderációja formájában – talán svájci mintára – óhajtotta fenntartani és megtartani a történelmi Magyarországot. *Ő a Kárpát-medencét nem a magyar nemzet országának, hanem a magyarországi nemzetek országának kívánta volna látni.* Sok minta állt előtte. Többek között Zrínyi Miklós és testvére Péter példája. Horvát születésük ellenére mindketten következetesen „hungarusnak” vallották magukat.

A Kiegyezés utáni Országgyűlések Trianonig azon csatároztak, hogy fennmaradjon-e a dualizmus, vagy ne. S mi lesz, ha fennmarad, s mi legyen, ha nem marad fenn...? A történelem fájdalmas megoldást hozott. Ezt Mocsáry Lajos már nem érhet meg, mint ahogy Ferenc József sem...

1869-ben a galaci református egyházközség tiszteletbeli kurátorává választotta, bár életében nem járt ott. Ugyanezen időben Elena – Alexandru Cuza első román király felesége – lerakta a bukaresti magyar református templom alapkövét. Ilyen légkör uralkodott húsz évvel a szabadságharc után, s fél évszázaddal Trianon előtt.

Néhány adalék Mocsáry Lajos életműve és gondolkodása megértéséhez. Első ismert öse, a hódoltság kezdetekor, Fülek várának kapitánya. Ez idő a reformáció kezdete. Utódai minden nemzedéknek ad-

tak kiváló személyiségeket: várkapitányokat, politikusokat. Ezek sorából kiemelkedik Mocsáry Lajos nagyapja és annak testvére, Erzsébet. Ez utóbbi Vay Józsefnek, Sárospatak főkurátorának hivatalában is, áldozathozatalban is méltó társa. Hatalmas vagyonukkal biztosították a Református Főiskola virágzását. A mai főépület is az ő adományuk. A Vay-Mocsáry Alapítványnak sokat köszönhetnek tanárok is, diákok is.

Ilyen szellemiségben nevelkedett Mocsáry Lajos. Pesti egyetemista korában az ifjúság vezéregyénisége volt. Sajnos izületi betegsége három és fél évre a szabadságharc előtt kórházba kényszerítette. Járása egész életén át fájdalommal gyötörte. A csehországi gräfenbergi kórház azonban kitűnő iskolának bizonyult. Ugyanitt kezelték Reguly Antalt és Wesselényi Miklóst. Ez utóbbi olyan nagy hatást gyakorolt reá politikai, gazdasági, történelmi eszméivel, hogy az ifjú Mocsáry teljesen azonosult vele. Olyannyira, hogy amikor eszményképe meghalt, feleségül vette annak ifjú özvegyét és nevelte gyermekeit.

Reánézve megtisztelő – ellenfelei kezében fegyverré lett – az a tény, hogy a „Família” című román művelődési lap 1879. május 8. száma első oldalán hozta arcképét. A szerkesztő a következő magyarázatot fűzi a képhez: „Egy Magyar arcképe a Famíliában! Tizenöt esztendeje jelenik meg ez a lap, s ez most történt meg először! A román nép kötelességének érzi, hogy megismerkedjék testvérm nemzetünknek e nagy fiával. Románok! Zárjátok mélyen szívetekbe Mocsáry Lajost!” Ezt harminc évvel a szabadságharc előtt írták. Mi minden történt azóta!?...

Papp Vilmos

A testamentum így szól: „Én, Tonk Sándor életemnek 56. esztendejében ép elmével és testi egészségben kívánom leírni végakaratomat. Életemet a *Szenci Molnár Albert* által megfogalmazott ima irányította: „Oh én Uram, Istenem, engedd azt énnekem is, hogy senkire mindjárt meg ne haragudjam, senkit se szóval, se cselekedettel meg ne bántsak. Azoknak is, akik engem megbántottak, töredelmesen megengedjek és megbocsássak, minden bosszúállásra való szándékot szívemből kivessek meggondolván azt, hogy ha mi valaki ellen haragot tartunk, és a mi ellenségünkkel nem akarunk megbékélni, te is, mindenkinek hatalmas bírása, nem bocsátanád meg a mi bűneinket, eseteinket és számtalan fogvatkozásainkat, és ilyenképpen a te kemény ítéletedet és szentenciádat mi magunk vonnánk magunkra. Adjad azért, hogy mindenekhez legyek szelíd, ember-séges, engedelmes, mindennel jótevő és adakozó”.

Nem véletlenül és nem ok nélkül idéztem ezeket a sorokat. Tudatában sok emberi gyarlóságomnak, életem során a szelídség, az emberség, az engedelmisség, a jótevés erényét tartottam a legfontosabbnak. Sokan, tudom ezt, gyengeségnek vélték.

Mindig alázattal tekintettem minden dolgomra. Nem valami fatalizmusról volt szó. Én hittem és hiszek abban, hogy sorsomat valaki irányítja, és megszabja, megszabta életutamat. De tudom azt is, hogy nekem Ahhoz, aki ezt teszi, hűséggel kell ragaszkodnom. Gyarló, emberi voltomban ezt fogadtam el mindenkor.

Az egyetemalapító végakarata

A gazdagság, az anyagi jólét nem jelenti az élet teljességét

Hálát adok az Úristennek életemért. Hálát adok szüleimért, testvéreimért, házas-társamért, gyermekeimért, unokáimért, mindazokért, akik szeretettel vettek körül életem folyamán. Tudatában vagyok annak is, hogy a sok szeretetet, amit kaptam, nem tudtam viszonzni. Pedig megvolt bennem a szándék, az akarat. A lélek kész volt, de a test sokszor volt erőtelen.

Sokat vétkeztem, sokszor voltam erőtelen.

Fáradt ember vagyok. Többet vállaltam annál, amit el tudok viselni. Egyedül folytatom a küzdelmet. Nincsenek társaim, csak ellenfeleim, avagy csak csendben követők.

Nem törekedtem hatalomra. De tettem mindig azt, amit hitem szerint tennem kellett. Mai világunkban nagyon sokan nem értik meg ezt. Szolgáltam.

Szolgáltam, de nem áldozatként megélve – családomat. Életem nagy öröme volt feleségem, gyermekeim élete. Később ugyancsak örömet jelentett az oktatás. Hálát adok az Istennek azért, hogy megengedte az egyetemszervezés munkájában való részvételt. Szolgálni fogok továbbra is, ameddig tudok. Nem törekszem világi dicsőségre. Életkoromban már elmondhatom, számomra nem a világi hívságok a fontosak. Szeretnék úgy élni, hogy a magam lelkiismerete és az Úristen legyen életem, mindennapjaim egyetlen mércéje.

Tenni kellett volna. Többet, mint amit tettem. Szerettem a tudományművelést. Talán akkor tévedtem, amikor helyette az egyetemszervezés, intézményépítés munkájára vállalkoztam.

Kérlek és intelk benneteket, gyermekeimet és fiatal munkatársaimat: vigyázzatok magatokra, vigyázzatok a reátok bízottakra. Az ember élete csak úgy lehet teljes, ha mindennap érzi, valamit tett másokért. Az önzés az élet beszűkülését jelenti. A gazdagság, az anyagi jólét kelleme, de nem jelenti az élet teljességét.

Anyagi javakról intézkedni nem tudok. Könyvek maradnak utánam. Vigyázzatok reájuk. Sok boldog percet és órát jelentettek életemben. Hiszem, számotokra is megadják az örömet. Anyagi javaknak nem voltam birtokosa. De ahol lehetett, szívesen, szívemből adtam. Vallom: a ma-

gunk, az erdélyi magyar közösség, Anyaszentegyházunk ügye, mindannyiunknak szívügye kell legyen a szívből fakadó és önzetlen adakozás. Az édesapámék által hittelt és hűséggel felvállalt sáfársági tízed kikopott világunkból. Kikopott, mert mi, tanárok, ti, lelkipásztorok, hívő emberek hagytuk ezt a feledésbe merülni. Pedig életünk, sorsunk, keresztyényi, magyar, emberi mivoltunk fönmaradásának záloga: vállaljuk az áldozatot. Egyébként az egymást követő világi hatalmak és azok szivárványkörébe tartozó mihaszna senkik kiszolgáltatottjai, vagy ami rosszabb, kiszolgálói leszünk.

Végakaratom? Lehet ilyen? Ha meghalok, olvassátok el Ady Endre: Köszönöm, köszönöm, köszönöm című versét”.

Dr. Tonk Sándor életútja

1947-ben született Kolozsváron, itt végezte középiskolai tanulmányait is.

1969-ben szerzett egyetemi oklevelet a Babes–Bolyai Tudományegyetem Történelem-Filozófia Karán, történelem szakosítással.

1969 és 1972 között a marosvásárhelyi Teleki Téka könyvtárosa.

1972 és 1992 között a Román Akadémia marosvásárhelyi Társadalomkutatási Intézetének kutatója, majd főkutatója.

1992-től a kolozsvári Babes–Bolyai Tudományegyetem Történelem-Filozófiai Karának adjunktusa, majd docense.

1993-ban szerzett doktori oklevelet a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen.

1997-től a Protestáns Teológiai Intézet egyháztörténet-tanára.

1999-től az Erdélyi Magyar Tudományegyetem létrehozására alapított Sapientia Alapítvány elnöke.

2001-től a Sapientia-Erdélyi Magyar Tudományegyetem rektora, az Erdélyi Református Egyházkerület főgondnoka.

NEMZETKÖZI KONFERENCIÁNK VISSZHANGJÁBÓL

A Komáromban tartott 12. Nemzetközi Presbiteri Konferenciának, és az ott elfogadott állásfoglalásnak komoly visszhangja volt. Ebben közrejátszott az is, hogy – a konferencia határozatának megfelelően – számos helyre, így a Magyar Országgyűlés pártjai elnökének is megküldtük állásfoglalásunkat.

Szilágyi Sándor, a Budapest Déli Egyházmegye zsinati képviselője küldte az első reflexiót e-mailen, amelyben egyetértését fejezi ki a Komáromi Állásfoglalással, és javasolja, hogy a jövőben nevezzük így ezt a dokumentumot.

Dr. Tóth Károly ny. püspök, az Ökumenikus Tanulmányi Központ elnöke szintén jónak értékelte a Komáromi Állásfoglalást, és javasolta, hogy azt a sajtóban is tegyék közzé.

Ez időközben meg is történt és így a Komáromi Állásfoglalás teljes terjedelmében megjelent a *Theológiai Szemlében*, a *Református Egyházban*, illetve majd megjelenik a *Confessio* 3. számában. Részleteiben megjelent egy, a konferenciáról szóló beszámolóval együtt a *Reformátusok Lapjában*.

A politikai pártok vezetői közül Dávid Ibo-lya, az MDF elnöke köszönettel vette, hogy megküldtük állásfoglalásunkat, és további tájékoztatást vár a Szövetség munkájáról.

Hosszabb levélben válaszolt Kovács László, az MSZP elnöke, külügyminiszter. Levelemből néhány mondatot idézünk: „Örömmel olvastam a 12. Nemzetközi Presbiteri Konferencia révkomáromi állásfoglalását. Igen figyelemreméltónak tartom, hogy a konferencia ilyen sok időt és energiát szentelt a Ma-

gyarország és a magyar nemzet Európai Unióba történő integrálódásával összefüggő kérdések megvitatására. (...) Magyarország felemelt fejjel, egyenjogú tagként válik e közösség részévé, ami azt is jelenti, hogy hozzá kívánunk járulni az európai integráció továbbfejlesztéséhez. Hozományunk kiemelkedő területe a nemzeti kisebbségek – a hazánkban élők és a határon túli magyarok – sorsa iránt érzett felelősségtudat. A magyar kormány ezért a thesszaloniki Európai Tanácsban bejelentett célkitűzés értelmében azon kíván

munkálkodni, hogy az EU 2004 tavaszára elfogadandó alkotmánya a diszkrimináció tilalmán túlmenően tartalmazza a kisebbségek védelmének kötelezettségét is.”

A határon túli visszajelzések közül megemlíti a Királyhágómelléki Egyházkerület érdeklődését és a pozsonyi Új Szó című újságban megjelent előzetes ismertetőt. Mivel időközben megkaptuk Komáromból a Fekete Vince testvéreink által készített fényképeket is, egyet ide mellékelünk.

–k –l

Németh Zsolt előadását tartja. Az elnökség (balról jobbra) Szabó Dániel elnök, Szabó Béla polgármester, Balla Tibor tb. elnök, Varga László

A presbiter könyvespolcára

Sándor Endre

Meddig haragszol, Uram, szüntelen?

Bibliai tanítások és imádságok csapások idején

A szerző faluja polgármestereként, és lelkipásztoraként egyszerre élte meg a 2000-ben bekövetkezett felső-tiszai árvizet. Azóta behatóbban foglalkozik a csapások és katasztrófák „üzenetével”. Könyvének *Éhínség* című fejezetében, egy évek óta tartó szárazság és éhség idején elhangzott prófécíát idéz (Jóel 1,13-20), amikor már az istentiszteleti áldozatra valót sem adta meg a föld. Ezt írja róla: „Jóel korára az istentisztelet képmtatássá és kötelességgé vált, az adakozás kín és keserv lett. Elfelejtették, hogy mindent Istentől kaptak, hogy Istennek köszönhető minden, ami ezen a világon van. Ekkor következett be az a kegyetlen tragédia, amiről olvastunk: a sáskajárás és az aszály, ami mindent elpusztított. (...) Óriási lehetősége a mai kornak, hogy tudunk egymásnak segíteni, de

Isten nem változott, ma is ugyanazt akarja, mint Jóel idejében. Segíteni akar az emberen, de segíteni csak azon lehet, aki engedi. Segíteni akar, de nemcsak a segélyszervezeten keresztül, mert Isten látja az életünket, tudja, hogy elvesztett bűnösök vagyunk, és ezen nem segíthet más. »Mert a bűn zsoldja a halál, az Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet« (Róm 5,23). (...) Az egyetemes papság elve alapján mindannyian Krisztus szolgálói vagyunk, böjtöljünk hát, és imádkozunk a népért és a gyülekezetért, hogy adjon Isten megújulást, hogy el lehessen mondani az embereknek: »Higgy az Úr Jézus Krisztusban mind te, mind a te házad népe, és akkor üdvözülsz!«

(Kálvin Kiadó, 2003)

Az öreg vincellér titka

Kálvin János menekülése, 1533

Monsieur Morin, Párizs nagyhatalmú rendőrfőnöke éppen tyúkszemés, bütykös lábát áztatta meleg vízben, amikor rázörgették az ajtót:

– Égrekiáltó botrány történt! A király őfelsége hálószobájának ajtaján ma reggel egy plakátot találtak. Valami eretnek bibliai szöveg volt rajta!

– Riadókézűlség!

Akkor tehát föl kell húzni megint a gyűlölt, térden felül érő csizmákat. S katonásan, sántikálás nélkül meg kell jelenni a bíróban. – Megálljatok csak, lutheránus ebek, olyan kutyakavarintást csapok köztetek, hogy elmege a kedvetek a „reformációtól”! – dohogja. Monsieur Morin egyébként is mérges-vérmes férfiú. Ordítására, ha vezényel, nem egyszer a lovak is megszelesednek. Dörgő szava: akár az oroszláné. Bozontos fején is inkább sörény lobog, mint haj.

Az utóbbi időkben „plakát-harcba” kezdett Párizs könnyen zendülő népe. Az új hit követői fricskázó rigmusokat írtak a pápa őszentségének hívei ellen. No, emezek sem maradtak adósok: küldözgették tűzbe, vízbe, pokolba az eretnekeket. Eleinte szórakoztatóak voltak ezek a falakra csirizezett, lepedőnyi röplapok. Ámde mióta, felsőbb rendeletre, maguknak a hatóságok embereinek kellett levakargatni a közrendet és nyugalmat háborító írásokat, gyűlten gyűlt az epe a rendőrfőnök belsejében.

Mindenszentek napján, az egyetem rektora, Cop Miklós, különös beszédet mondott. Tulajdonképpen a keresztény bölcsességről szólván, igen ékes prédikációt vágott ki. A nagy többség bólogatott is rá, áhítattal helyeselvén. De a franciskánus atyák fölvilágosították a jámbor népet: – Vigyázatok, emberek! Ez, amit hallottatok, vastag eretnecség! Mert hát, ugyebár, a király őfelségéhez sem lehet csak úgy „ukk-mukk-fukk” beállítani az egyszerű közembernek. Lám, az udvari tisztviselőknél milyen tekintélyes hada közvetíti őfelségéhez a külvilágot. Namármost, az egek Ura, vajon kisebb méltóságú a földi királynál?... De bizony, hogy Ő is megkívánja a rendet. Mennyei udvartartásának szolgáló tisztviselői a szentek. S ez a Cop Miklós merészelt az azt hirdetni, hogy Isten másképpen úr, mint az evilági királyok. Hogy Őhöz bárki közelíthet, bármikor. Hogy nincs más közbenjáró Isten és ember között, csak a Jézus Krisztus. S éppen Mindenszentek ünnepén hangzott ez el.

A rendőrfőnök immár kénköves lángot fűjt, mert mi is történt? Amikor a Parlament elhatározta az egyetemi rektor letartóztatását, hát nem megsúgta valaki Copnak a készülődést! Tiltakozó tömeg sereglött össze,

s amikor a tüntető diákok a háza elé értek, a körükben rejtőzködő rektor sebtiben ruhát cserélt és megszökött.

– Nem baj – morgolódott a felbőszült rendőrfőnök –, a beszéd értelmi szerzője, a közismert főmunkatárs, az a bizonyos Kálvin János, még kézre kapható. Az már nem menekülhet! Erős őrségek vigyázzák a városkapukat!

– János, menekülj!

– Miért? Nem vagyok én bűnöző!

– Pál apostol sem volt az, mégis úgy kellett éjjel kosárban leereszteni őt a kőfalon, amikor Damaszkuszban halálra keresték.

Kálvin János, az ifjú jogász, vitatkozik barátaival. Az emeleti diákszálláson azonban egy pillanat alatt elhallgat a szóváltás. Súlyos léptek dobbannak a macskaköves utcán. Az egyetemisták jól ismerik ezt a félelmetes hangot: – Egy-kettő, egy-kettő... A rendőrség büntetőosztaga menetel ilyen háborzongató rendben.

– Itt is vannak!

Igen, monsieur Morin éppen most szállt le a lováról. Rövid „eligazításra” köréje gyűlnek a fogdmegek.

Az ifjú barátok villámgyorsan cselekszenek. Összekötnek három, kötéllel sodort lepedőt, s a Bernadin utcára néző ablakon – amely előtt még nem állt rendőr – lebecsátják Kálvint. Amint társuk földet ért, máris dörömbölnék az ajtón: – Kinyitni... A király nevében!

A hatóság embereit álmosan ásító egyetemisták fogadják. Morin parancsnok pattogó kérdéseire megmondják: ők maguk is Kálvin Jánost keresték volna, valami ókori görög fordítás dolgában, merthogy ő igen érti, ismeri a régi, klasszikus írókat.

A nyomozófőnök hiába forgatott fel minden zeget-zugot, nem találta a letartóztatás címetzettjét, csak a leveleit vihette magával, mint bűnjeleket.

Este piócákat kellett rakatni vastag nyakára, hogy vértolulást ne kapjon.

A fiatal jogász gyors léptekkel siet a Saint-Victor nevezetű külváros felé. Bezörget egy vincellér ablakán. Az öreg szőlőműves bátyó éppen egy hordón kopácsol.

– Ni, a fiatal magiszter! – csapja össze két kezét a vincellérné. De nem lelkendezhet sokat, a férfiak komoly suttagasba kezdenek. Néhány perc múlva már szól is a házigazda parancsa:

– Asszony, kérlek, hozd elő a legviseltebb gúnyámat! Oda adjuk a vendégünknek.

– Mért nem valami újat, ha már ajándékot adunk?! – csodálkozik a szíves néne.

– Mennél rosszabb, annál jobb! – kérleli nyájasan Kálvin az anyókat.

És a néni most már nem ellenkezik. Megszokta a titkos Biblia-órákon, amelyeken olykor férjével együtt ő is részt vett, hogy az ifjú tudós ember néha meghökkentő dolgokat állít. De mindig jókat.

És az őrség tagjai ott a városkapunál, akik a ruganyos léptű, elegáns jogászt lesték, dehogynis gondolták, hogy az a roskatag vén vincellér, azzal a nagy puttonnyal a vállán, aki oly illedelmesen köszön nekik, nem más, mint maga Kálvin.

...Akit a szeretet megmenekített, mert még nagy tervei voltak vele Istennek, a Szabadítónak!

Hegy-Füstös István

Magyary Béla emlékezete

Magyary Béla (1927.07.07.–2003. 08 16.)

Iskoláit Bicskén végezte 10 éves koráig, azután a Lónyay utcai Gimnáziumban tanult. Az ELTE bölcsészkarán végzett biológia-földrajz szakon. Ezután a Lónyayban tanított és beiratkozott a teológiára, ahol két évet végzett el. Az iskola államosítása után elküldték, ekkor helyezkedett el a társadalom-biztosításban. Főosztályvezető lett. Minden rázós munkát ráosztottak, mindenütt kihasználta, soha nem szégyellte hitét. Innen ment nyugdíjba, közben jónéhány iskolát elvégzett, Tatabányán, majd Pesten dolgozott. 1988-ban nyugdíjba vonult.

Feleségével 1953. január 24-én kötött házasságot a bicskei templomban. Két gyermekük született. A háborús évek alatt lett az Úr gyermeke. A bicskei közösségnek ő volt a vezetője. Sokat jártak Alcsútra, a Bethánia CE Szövetség tagja volt. A bicskei egyházközösségnek több évtizeden keresztül presbitere, egyházmegyei gondnok volt, zsinati tag. Élete utolsó napjáig imádkozott szeretet gyülekezetéért és egyházáért. Sok új missziói lehetőséget szervezett, és amikor tudta, hogy betegsége már nem mindenben engedi szolgálatai ellátását, gondoskodott arról, hogy legyenek, akik kezéből átvéve a stafétabotot, továbbvigyék a megkezdett szolgálatakat. 2003. március 15-én lett Bicske városának díszpolgára. A Magyar Református Presbiteri Szövetségnek 1992 óta tagja, a területi szervezetek megalakulása után, a vértessaljai egyházmegyei területi szervezet első elnöke.

Szerette egyházát, szerette Megváltó Urát, szeretett Érte szolgálni, fáradozni.

SZÖVETSÉGÜNK ÉLETÉBŐL...

Július

31.: és augusztus 1-jén tartotta évi rendes ülését a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata, amelyen részt vett a Szövetség elnöke, az ügyvezető elnök és – mint a Tanácskozó Zsinat nem-lelkési elnöke – *dr. Bodnár Ákos*, elnök-ségünk tagja is.

Augusztus

5-9. A PFI (Nemzetközi Testvéri Börtöntársaság) világgyűlésén részt vett Dr. Békefy Lajos felelős szerkesztőnk Torontóban (Kanada), s ígéhirdetéssel szolgált két magyar református gyülekezetben.

Szeptember

3-6. között Tahiban a Sion Hegye konferencia telepen tartotta Szövetségünk 7. Országos Konferenciáját, amelyről lapunk más helyén bőven beszámolunk.

6.: Velencén, a Timóteus Házban tartotta vérteljes területi szervezetünk őszi presbiteri csendesnapját, amelyről a területi szervezet elnökének beszámoló-ját lapunk más helyén közöljük.

14.: Nagykőrösön tartotta a jázsági és a ceglédi lelkész körhöz tartozó gyülekezetek presbiteri számára területi szervezetünk őszi, első képző alkalmát, amelyen 52 presbiter vett részt.

Szövetségünknek egy kedves tagja a következő kérelemmel fordult hozzánk. Ő egy Pest megyei községben él, egy majdnem szín római katolikus faluban, 64 éves és kapcsolatba szeretne lépni hasonló korú, human érdeklődésű testvérrel. Szeretné, ha ilyen kapcsolat létrejönne, így ha volna valaki, aki kapcsolatba kívánna lépni vele, az jelezze szerkesztőségünknek, és mi létrehozuk a kapcsolatot. (Elérhetőségünk az impresszumban olvasható.)

Leveles- ládánkból

Tisztelt Szerkesztőség!

Legutóbbi számukban olvashattuk *Huszár Sándor* miskolci olvasó és presbiter társunk észrevételeit a „Nyitott szemmel” c. rovat 2003. 3. számában megjelent „Kétféle hazafiság” c. írással kapcsolatban. A cikk számos olyan megállapítást tartalmaz,

amelyekkel egyet kell értenünk. Utolsó mondata azonban elgondolkodtatott. Azt írja kedves testvérünk: „A csíksomlyói búcsú látogatása sem illik bele a református hazafiságba – írja a lap. Ezt már csak megmosolyogni lehet. Kérdezem: a Nyitott szemmel az valami vicc rovat?”

Először a hangnemen szomorodtam el, mert abból a gúny hangját kellett kihallanom. Úgy gondolom, hogy aki a Presbiterbe ír komoly dolgokról, az lehet, hogy helytelen dolgot is ír. Ez mindnyájunkkal előfordulhat. A helytelen dolgokkal lehet vitatkozni, mint ezt tette eddig is *Huszár Sándor* testvérünk. A gúny azonban nem a keresztyén ember fegyvere a helytelen, vagy helytelennek vélt dolgok elleni küzdelmünkben.

El kellett gondolkodnom a levél tartalmán is. Vajon beletartozik-e a református hazafiságba a csíksomlyói búcsún való részvétel? Nem ítélek el senkit sem, aki azon részt vesz, mert az ítékezés nem az én feladatam. Azonban el kell gondolkodni, hogy nem megtévesztő formája ez hazafiságunk kifejezésének? Megtéveszti azokat a római katolikus testvéreinket és a kívülállókat, akik ezek után azt gondolják, hogy lám a reformátusok is imádják Máriát, aki ott még ki is van ábrázolva. Úgy gondolom, sőt remélem, hogy az odazarándokoló reformátusok, ha igazán azok, ezt nem teszik.

Akkor tehát hazafiságukat kifejezni mennek oda? Kitől várhatjuk egyedül megtartásunkat mind egyénileg, mind nemzetileg? Egyedül Jézus Krisztustól! Sok más formája van annak, hogy református hazafiságunkat kifejezzük, amelyeket itt nem sorolok fel, mert *Huszár Sándor* testvérünk talán jobban is tudja, mint én.

Ne tévesszünk meg tehát senkit azzal, hogy úgy igyekezzünk kifejezni hazafiságunkat, hogy elme gyünk valahová és úgy teszünk, mintha mi is azt imádnánk, mint mindazok, akik nem Jézus Krisztustól várják megtartásukat. Ha pedig úgy érezzük, hogy ez hazafiú tett, akkor a hazafiságunk megelőzi hitünket. Ezt a hibát ma sokan elkövetik. A választóvonal nem római katolikusok és reformátusok között húzódik, hanem azok között, akik Jézus Krisztust tartják egyedüli és személyes Megváltójuknak, és akik mástól, más módon remélik üdvösségüket.

Magam részéről, tehát én, aki magamat az ökumenizmus támogatójának vallom, ezt hamis ökumenizmusnak tartom.

Budapest, 2003. augusztus 25.

Tisztelettel:

Dr. Ritoók Pál, olvasójuk

Felhívás

Már legutóbbi lapszámunkban tisztelettel és szeretettel felhívtuk tagjaink és olvasóink figyelmét, hogy amennyiben még ez évi és esetleg a múlt évi tagdíjukat, illetve előfizetési díjukat nem rendezték, akkor azt mielőbb tegyék meg. Augusztusi zárásunkkor megállapítottuk, hogy a tagdíjak tervezett összegének csak 65%-a, az újság-előfizetéseknek az 53%-a folyt be, jöllehet az elmaradt előfizetésekről az érintetteket egyenként is értesítettük. Ismételten köszönetet mondunk azon testvéreinknek, akik kötelezettségeiken felül támogatják Szövetségünket, és kérünk mindenkit, egyéneket, szervezeteket, vállalkozásokat, hogy Szövetségünket támogatni szíveskedjenek.

A Presbiteri Szövetség

Elnöksége

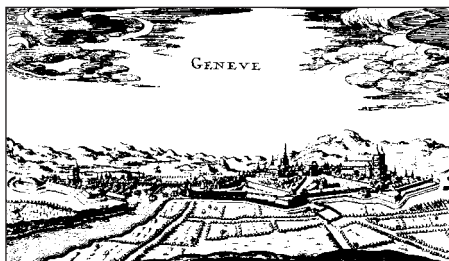
PRESBITER

a Magyar Református Presbiteri Szövetség hivatalos időszaki kiadványa. Megjelenik ez évben hat alkalommal. A szerkesztőbizottság tagjai: Dr. Bodolay Géza, Dr. Ritoók Zsigmond, Hegyi-Füstös István, Dr. Papp Vilmos, Dr. Cseh Lajos, Kövespataki László, Mikó László, Pintér Mihály, dr. Viczián Miklós. Felelős szerkesztő és képszerkesztő: Dr. Békefy Lajos. Felelős kiadó: D. h. c. Szabó Dániel. Tördelés: Heckmann Tamás. Szerkesztőség: Magyar Református Presbiteri Szövetség Irodája, 1092 Bp., Ráday u. 28. Tel./fax: 476-3211. E-mail címünk: presbiteri.szov@freemail.hu. A lap a fenti címen írásban vagy telefonon is megrendelhető. Az egyéni előfizetési díj belsőre évi 700 Ft, külföldre (a velünk határos országokba) 2000 Ft, Európába 15 EUR, a tengerentúl más országaiba 20 \$. Az előfizetési díj csekken fizethető: „Magyar Református Presbiteri Szövetség 11705008-20416641”, Budapest; személyesen is befizethető Szövetségünk Irodájában. *Lapunk fenntartását szolgáló adományait is köszönettel fogadjuk a Kárpát-medence református gyülekezetei és presbitériumai nevében!* Készült a Százszorszép Kft. nyomdájában. Felelős vezető: Vas Ágota. Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza!

Internet cím: www.parokia.net

A megjelent cikkek nem feltétlenül egyeznek meg a szerkesztőbizottság véleményével!
Egy példány ára: 120 Ft

Ecclesia semper reformari debet / Az egyháznak meg kell újulnia!

Genf a reformáció korában

A debreceni református ősi kollégium

Wittenberg a reformáció korában

Gyakran meggondolatlanul szólnak az emberek „kálvinizmusról” vagy „lutheranizmusról”, Kálvin vagy Luther egyházáról. Márpedig ők nem ilyen egyházat akartak, ők Krisztus egyetlen egyházáért éltek-haltak! (W. Niesel)

*

Jézus Krisztus egyházának a reformációja, megújulása Isten ajándéka Igéjén és Szentlelkén keresztül, akkor, s úgy megy végbe, amikor és ahogyan Ő akarja! Az egyház eltorzulása, deformációja viszont akkor kezdődik, amikor az emberi szellem tervezi meg és akarja véghez vinni a „megújítást”. (W. Niesel)

*

Boldogok, akik üres kézzel és szívvel állnak meg Isten előtt! – Ez a reformáció üzenete. Ez Jézus evangéliuma. A reformáció ünnepét megtartani ma azt is jelenti, hogy meghalljuk ezt az evangéliumot, s megvizsgáljuk: vajon ez áll-e életünk, gyülekezetünk, egyházunk középpontjában?

*

Mindenható Isten, irgalmas Atyánk! Magasztalunk Téged, mert Jézus Krisztusban új világkorokat ajándékoztál az emberiségnek. Áldjuk szent nevedet azért, mert egyházadban sem marad minden a régiben. Köszönjük, hogy a reformációban ismét felmutattad, hogyan születhetünk újjá, lehetővé téve új emberekké: egyedül a Szentírás révén, Jézus Krisztus kegyelméből, hit által.

Könyörgünk Hozzád: ajándékozd ma is a Te népednek szerte a Földön az új világkorok Lelkét, s tégy készsé minket arra, hogy a Szentírást még odaadóbban tanulmányozzuk, tégy készsé arra, hogy az Igét magunk ellen, jobbulásunkra, ne pedig igazolásunkra olvassuk!

Kérünk, erősítsd gyenge hitünket! Növelj bizodalunkat a Békesség Fejedelme iránt, hogy békességben tölthessük napjainkat ezen a földön, gyülekezetünkben, hivatásunkban, hazánkban, mieink között. Ámen.

*

Luther Márton a kolostorszobában összefüggésben annak az istenségnek a bálványképét, aki csak ítéletet, előír, parancsokat osztogat, aki a jókat jutalmazza, és a bűnösöket bünteti, aki az igazakat igaznak nyilvánítja és a megvetetteket megveti. A cellacsendben felismerte az irgalmas Istent, akinek öröme éppen arról szól, hogy Ő a bűnösökért jött erre a világra, Fiában. Ő az atya nélkül maradtak Édesatyja, a megvetettek és a kirekesztettek társa, barátja, aki nem tekinti rangon alulinak odaállni a kicsinyek, a lenézettek mellé, mert Ő az irgalmasság Istene...

*

Az egyház reformációját nem szabad összevetésztetni semmiféle reformmal, amit emberek akarnak végrehajtani. Semmi köze sincs bizonyos személyek által propagált újjáépítéshez, ami aztán egy szép napon az egyház katasztrófális romlásához vezet. Az egyház reformációja éppen annyira nem emberek műve, mint az újjászületés, a megigazítás és a megszentelődés sem emberi cselekvés gyümölcse. Mindez együtt és külön is Istennek a csodálatnivaló csodatette. (W. Niesel)

A gyülekezet vagy a kívülállók megszólításának egy lehetséges módja

Amint már arról beszámoltunk a Szent István Egyetem gödöllői karain rendszeres, szabadon választható tantárgy az „Életkérdések” c. előadássorozat. Az elmúlt év karácsonyára ezeknek az előadásoknak a hallgatói rajzpályázatot hirdettek a gödöllői általános iskolák részére „Legkedvesebb történetem a Bibliából” címmel. Az előírások szerint a rajz címe egy bibliai idézet legyen a választott történetből, ami szerepeljen is a rajzon. Az alkalmazható technika: rajz, festés, vagy bármilyen más képzőművészeti technika. A rajz nagysága A3 vagy A4 méretű legyen.

A rajzokat karácsony előtt kellett beadni a református lelkési hivatalba, amelyeket a város rajztanárai bíráltak el. Az eredményhirdetést az Életkérdések előadássorozat karácsonyi ünnepélyén az egyetem aulájában tartották, ahol egy hétig a rajzokat ki is áll-

lították. A legjobb rajzokat vándorkiállítás formájában felajánlották más települések gyülekezeteinek felekezeteiktől függetlenül. A pályázat védnöke az egyetem rektora és a város polgármestere volt.

Ilyen pályázatot – úgy gondoljuk – más településen is meg lehet rendezni, mert ezzel közvetve a gyermekek kezébe adjuk a Bibliát, amit bizonyára így a szülők is kézbe vesznek. A rajzokat pedig – a gyermekek iránti szeretetből olyanok is megtekintik, akik egyébként nem veszik kézbe a Bibliát. Közeledik a karácsony: ajánljuk, hogy a presbitériumok hirdessenek meg ilyen rajzversenyt településeiken, vonják be az elbírálásba a település rajztanárait, és védnökként a település vezetőit!

Dr. Judák Endre